

BKT agresivnosti kod djece

Vlatka Boričević Maršanić
HUBIKOT 22.1.2022.

Agresija...

- lat. aggressio – napad, napadanje
- biološki uvjetovan nagon

Adaptivana funkcija - nužna za opstanak:

- Obrana sebe ili drugih od prijetnje
- Osiguravanje sredstava za život
- Reprodukcija

Agresija

Benigna agresija

- Neutralizirana je, kontrolirana
- Umjereni i skladni, kreativni, u funkciji rasta i razvoja
- Učenje, umjetnost, sport, humor i rad
- Osjećaj samopoštovanja, samovrednovanja

Maligna agresija

- Povišena, nedovoljno sublimirana i razorna agresija
- Probija granice i prelazi na vanjske osobe ili objekte te ih razara

Podjele maladaptivne agresije:

- Aktivna vs. Pasivna
- Direktna vs. Indirektna
- Verbalna vs. Fizička
- Ofenzivna vs. Defanzivna
- Reaktivna vs. Proaktivna
- Afektivna vs. Predatorna
- Instrumentalna vs. Hostilna

Reaktivna ili impulzivna agresija

- Impulzivno reagiranje na provokaciju
- Negativni afekt – ljutnja, bijes
- Visoka pobuđenost AŽS
- Odgovor na prijetnju - obrana

Proaktivna ili instrumentalna agresija

- Planirano ponašanje koje nije vezano uz provokaciju
- Motivirana ostvarivanjem nekog cilja – predmet/stvar, nagrada, moć, socijalna dominacija
- Agresija je instrument za postizanje cilja
- Nema pobuđenosti AŽS
- Nema negativnog afekta
- Povezanost s psihopatijom

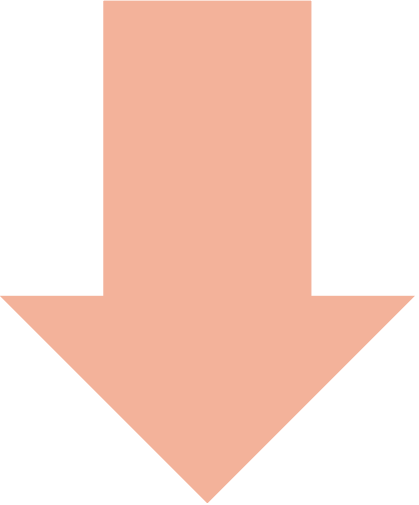

Agresivnost kod djece - razvojne promjene

- **Hostilna agresija** raste tijekom ranog i srednjeg djetinjstva.

- **Direktna agresija** se tijekom djetinjstva zamjenjuje indirektnom (relacijskom)

- **Instrumentalna agresija** se smanjuje kognitivnim razvojem i usvajanjem prikladnih vještina postavljanja i ostvarivanja ciljeva.

Agresivnost kod djece

DJEČACI

- više otvoreno agresivni od djevojčica
- biološki uzorci – muški spolni hormoni (androgeni)
- veća tjelesna aktivnost dječaka
- socijalizacija

DJEVOJČICE

- podjednako agresivne kao dječaci
- više koriste relacijsku agresiju

Agresivnost kod djece

- verbalna ili fizička ponašanja koja nanose štetu drugoj osobi ili nekom objektu
- učestala pojava kod djece
- problematično – kada je učestala i vrlo ozbiljna
- transdijagnostički simptom

Glavno obilježje dg (trajanje 6 mj.):

- Poremećaj ophođenja – nesocijalizirani, socijalizirani, ograničen na obitelj F 91.0-2
- Poremećaj s prkošenjem i suprostavljanjem F91.3

Ostali poremećaji:

- Neurorazvojni poremećaji – ADHD, autizam, intelektualne teškoće
- Depresija, distimija
- Mješoviti poremećaj osjećaja i ponašanja (F92)
- PTSP
- Anksiozni poremećaji – GAP, OKP

Poremećaj ponašanja s prkošenjem i suprostavljanjem F91.3

- predškolska i rana školska dob – 6-16% dječaka, 2-9% djevojčica
- izrazito prkosno, neposlušno, provokativno ponašanje
- odsutnost težih disocijalnih ili agresivnih postupaka

Dg. kriteriji:

- Djeca su ljuta, lako gube strpljenje, uvredljiva, osjetljiva, osvetoljubiva, svadljiva, prkosnog ponašanja, iritabilnog raspoloženja
- Odbijanje zahtjeva odraslih, okrivljavanje drugih za svoje pogreške
- Bar 4 simptoma od gore navedenih moraju biti prisutna barem 6 mjeseci

Poremećaj ophođenja

Opetovano i trajno ponašanje kojim su povrijeđena prava drugih ili pravila i norme ponašanja, a očituju se postojanjem tri ili više od navedenih kriterija u zadnjih 12 mjeseci, s time da se barem jedno javlja tijekom zadnjih 6 mjeseci

- **F91.0** obitelj
- **F91.1** nesocijalizirani
- **F91.2** socijalizirani

- Prevalencija: 1-10%
- Muški : ženski 3 : 1
- Dječaci mnogo više nasilničkih prekršaja 8:1

Poremećaj ophođenja

Agresija prema ljudima i životinjama

- često tiraniziranje, prijetnje ili zastrašivanje drugih,
- često započinjanje fizičkih tuča,
- upotreba oružja koje može izazvati ozbiljno fizičko oštećivanje (palica, cigla, razbijena boca, nož, pištolj),
- fizička surovost prema ljudima,
- fizička surovost prema životinjama,
- krađe predusretanjem žrtve (ulični napad, krađa torbica, iznuđivanje, oružana pljačka),
- prisiljavanje na seksualne aktivnosti

Uništavanje imovine

- namjerno upuštanje u potpaljivanje s namjerom uzrokovanja ozbiljne štete
- namjerno uništavanje imovine drugih (drugačije nego potpaljivanjem)

Prevare i krađe

- provala u tuđu kuću, zgradu ili automobil
- često laganje da se dobiju dobra ili naklonost ili izbjegnu obaveze
- krađa vrijednih stvari bez presretanja žrtve (krađa u dućanu ali bez provale i ulaska, krivotvorenje)

Poremećaj ophođenja

Ozbiljno kršenje pravila

- Često ostajanje vani noću usprkos roditeljskih zabrana, s početkom prije 13. godine
- bježanje od kuće preko noći barem dva puta tijekom života u roditeljskom ili zamjenskom domu (ili jedanput bez vraćanja kroz duže razdoblje),
- bježanje sa školske nastave, prije 13. godine

Poremećaj u ponašanju uzrokuje klinički značajno oštećenje socijalnog, akademskog ili poslovnog funkcioniranja

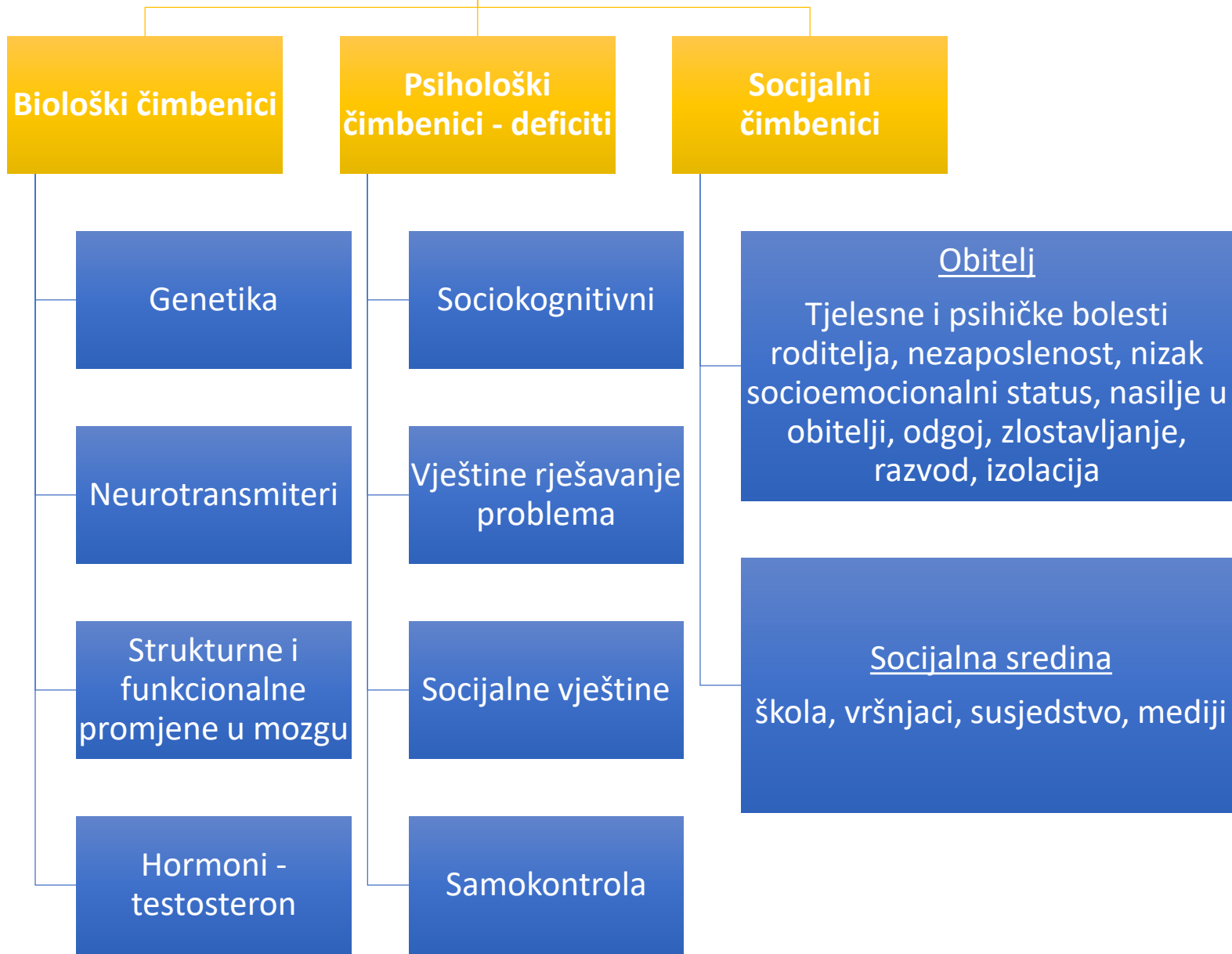
Početak u djetinjstvu:

- početak najmanje jednog kriterija poremećaja ponašanja prije 10. g
- više kod dječaka, više fizičke agresije, oštećeni odnos s vršnjacima, komorbidni ADHD
- Tipičan tijek - u ranijem djetinjstvu poremećaj sa suprotavljanjem i prkošenjem, koji u pubertetu prelazi u poremećaj ponašanja uz rizik da postane trajan i da se razvije u odrasli antisocijalni poremećaj

Početak u adolescenciji:

- odsustvo poremećaja ponašanja u dobi prije 10. godina
- više djevojaka nego kod ranog tipa, manje agresivnosti
- na tijek i ishod utječe raspoloživost socijalnih potpora i grupe vršnjaka (delikventne grupe, bande)

Etiologija Agresivnog ponašanja djece

Agresivno ponašanje djece - Zaštitni (protektivni) čimbenici

Individualni

- Blag temperament
- Bolje intelektualno funkcioniranje
- Samopouzdanje
- Empatija
- Talenti
- Slobodne aktivnosti
- Hobi

Obiteljski

- Dobar odnos s roditeljima – emocionalno topao odnos, jasno definirana očekivanja i podrška, konzistentnost u odgoju
- Dobar nadzor roditelja kada nisu u školi
- Povezanost i uključenost obitelji u pomoćne oblike socijalne potpore

Škola i okolina

- Pozitivna interakcija s nastavnicima
- Adekvatnost programa
- Povezanost s vršnjacima koji nemaju smetnji u ponašanju
- Povezanost s odraslima izvan obitelji koji potiču prosocijalno ponašanja

PONAŠANJE

Vjerovanja

Misli

Osjećaji

Iskustva

Agresija i ljutnja.....

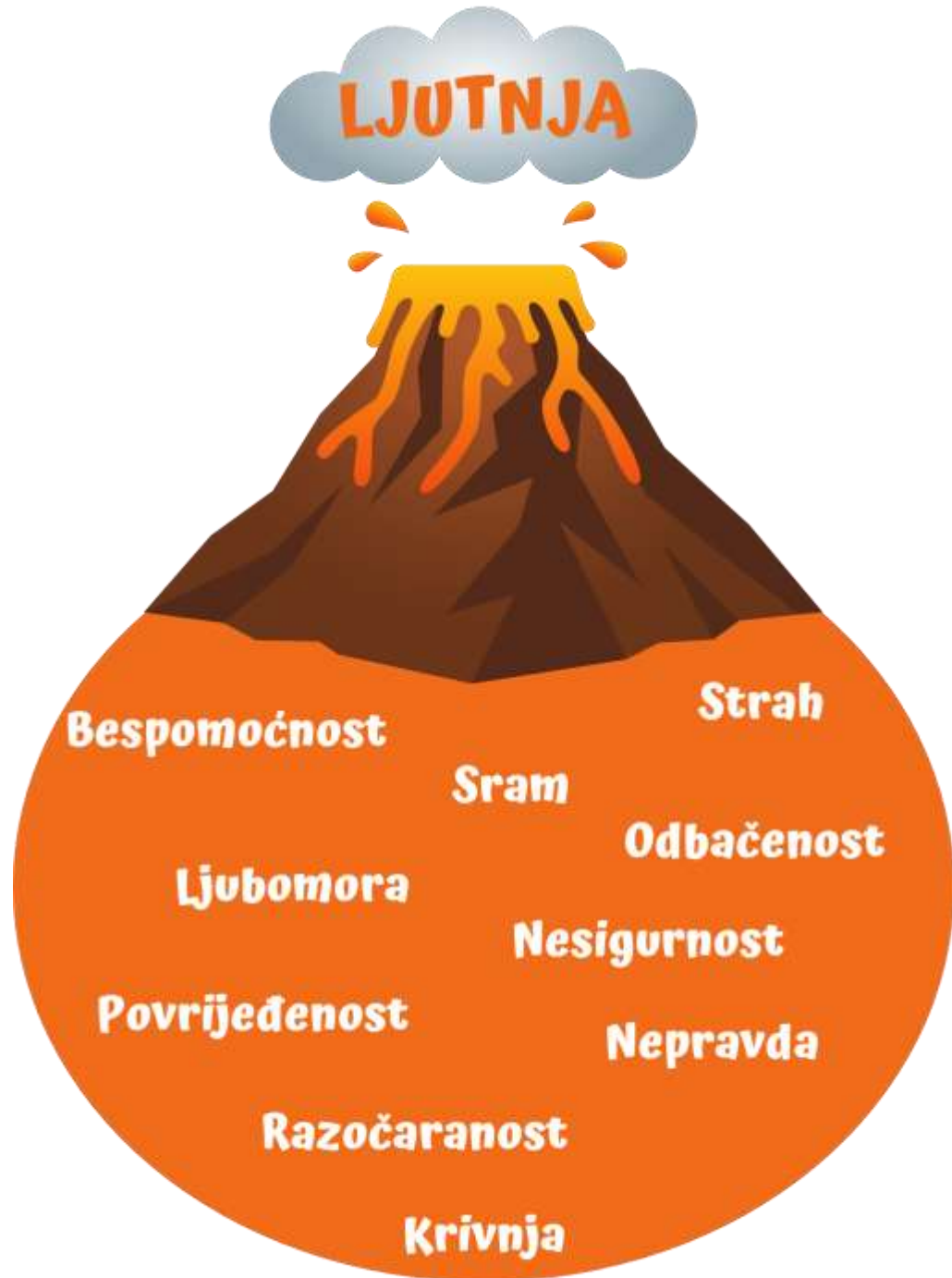
Ljutnja

- Najčešći osjećaj povezan s agresijom
- Normalna ljudska emocija
- Reakcija na prijetnju ili nepravdu

Bijes

- Nekontrolirana ljutnja

Ljutnja je često maska...

- Sekundarni osjećaj
- Pokriva ili prekriva stvarne osjećaje
- Način suočavanja sa situacijom kada nisu prorađeni stvarni osjećaji

Kognitivno bihevioralni model ljutnje i agresije

Kognitivne karakteristike agresivne djece

